

Nr 536

Av herrar **Öhman** och **Norling**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt.*

Den skärpning av den statliga inkomstskattningen, som ägt rum sedan skattereformen 1947, har främst drabbat de mindre inkomsttagarna. Detta blir särskilt iögonfallande vid en jämförelse av förändringarna i skattetrycket visavi de lägsta beskattningsbara inkomsterna respektive toppinkomster på 100 000 kr. och däröver. En gift skattskyldig i ortsgrupp 3, som 1947 hade en årsinkomst på 4 000 kr., erlade 76 kr. i statlig inkomstskatt. Var årsinkomsten 5 000 kr. så utgjorde den statliga inkomstskatten 173 kr., och vid 6 000 kr. utgjorde samma skatt 277 kr. Om dessa inkomster från 1947 till 1955 antas ha lyfts i samma omfattning som levnadskostnadsstegringen, alltså med 40 %, och sålunda i följd var 5 600 resp. 7 000 och 8 400 kr., så erlades i statlig inkomstskatt 106 resp. 242 och 388 kr. Det är i det första fallet liktydigt med en reell skärpning i den reella skattebelastningen med 33 %, i det andra fallet med 25,6 % och i det tredje fallet med 20,1 %. Ännu kännbarare har den kommunala beskattningen blivit genom inflationen.

De stora inkomsttagarna har kommit betydligt lindrigare undan. På en årsinkomst, som 1947 var 100 000 kr. och 1955 antas ha uppgått till 140 000 kr., stannar den reella skärpningen i skattebelastningen vid 5,2 %. På en årsinkomst av 200 000 kr. 1947 (1955 280 000) är skärpningen 5,3 %, på en årsinkomst 1947 av 300 000 kr. (1955 420 000) endast 0,9 %. Och de mångmiljonärer, som 1947 hade årsinkomster på 400 000 kr. och fram till 1955 höjt dessa i minst samma omfattning som penningvärdet fallit, alltså till 560 000 kr., har kunnat glädja sig åt en *minskning* av den reella skattebelastningen med 2,1 %. Inom ramen för den betydande skatteskräpning som ägt rum har det följaktligen också skett en relativ förskjutning av skattetrycket från de högre till de lägre inkomsttagarna.

Det hälsades därför med en viss tillfredsställelse att regeringen på ett tidigt stadium klargjorde, att skatteskalorna i samband med en sänkning av uttagsprocenten från 110 till 100 borde omarbetas så, att de mindre inkomsttagarna fick en större skattesänkning än som eljest skulle bli fallet. Det förslag till nya skatteskalor, som förelagts riksdagen

i proposition nr 88, är ur principiell synpunkt tilltalande, men ger dock anledning till vissa invändningar. Vad finns det t. ex. för anledning att sprida ut de 375 milj. kr., som anses disponibla för skattelättnader, över samtliga inkomstskikt, alltså även till de högsta inkomsttagarna? Vilka skäl kan förebringas för att gifta inkomsttagare med 100 000 kr. årsinkomst tillerkännes en skattelättnad på 1 099 kr. och ensamstående dito på 1 038 kr.? Eller att mångmiljonärer med 200 000 kr. årsinkomster får skatten sänkt med 2 008 kr. om de är gifta och med 1.928 kr. om de är ensamstående?

Utspridningen av det skattesänkingsbelopp, som sammantaget anses stå till förfogande, till miljonärerna och mångmiljonärerna bidrar självfallet till att skattelättnaden för de mindre inkomsttagarna blir så ringa. Följande uppställning, som avser gifta inkomsttagare i ortsgrupp 3, visar detta:

<i>Arsinkomst</i>	<i>Skatteminskning</i>	
kr.	kr.	%
5 000	12: —	16,9 %
6 000	31: —	16,6 %
8 000	70: —	16,7 %
10 000	109: —	16,7 %
12 000	147: —	16,6 %

För löntagarna i låglöneyrkena innebär detta, att skattesänkningen begränsas till 1 à 2 kr. i veckan. Förslaget återför dessutom inte skatetrycket till 1947 års nivå. Särskilt missgynnade blir ur denna synpunkt de många mindre inkomsttagare, vilkas årsinkomster ligger på 5 à 6 000 kr.

Av det anförda framgår, att proposition nr 88 inte möjliggör verkliga skattelättnader för det stora flertalet små och medelstora inkomsttagare. Den kan endast sägas vara ett blygsamt steg i denna riktning. För ernående av verkliga skattelättnader för de mindre inkomsttagarna räcker det inte att justera skatteskalorna. Det viktigaste är därvidlag höjning av de skattefria ortsavdragen. Det är också förvånande att inte denna fråga nu tagits upp. Regeringen medger ju t.o.m. i propositionen, att "i och för sig skulle en höjning av ortsavdragen vara en rationell åtgärd i ett läge, där man eftersträvar en skatteminskning med tyngdpunkten på de lägre inkomsttagarna" och tillfogar, att "alla är ense om att mera betydande skattelättnader för inkomsttagare i de lägre inkomstskikten bäst åstadkommes genom en höjning av ortsavdragen".

Ortsavdragen har under de senaste åren för gifta inkomsttagare varit 3 520 kr. i ortsgrupp 2, 3 680 kr. i ortsgrupp 3, 3 340 kr. i ortsgrupp 4

och 4 000 kr. i ortsgрупп 5. De tekniskt sakkunniga har i de tabeller, som återfinnes i betänkandet om skatteskalorna (SOU 1955:48, s. 106) visat den skattelättnadseffekt man får vid en höjning av dessa avdrag med 1 000 kr. Arsinkomster upp till 5 000 kr. blir sålunda helt fria från statlig inkomstbeskattning, vid 6 000 kr. reduceras denna med 69,5 %, vid 8 000 kr. med 30 % och vid 10 000 kr. årsinkomst med 18,4 %. Och dessa *verkliga skattelättnader för de mindre inkomsttagarna* skulle kunna ernås för en kostnad av 401 resp. 422 milj. kr. — beroende på vilket av de sakkunnigas alternativ man utgår från — dvs. endast 26 resp. 57 milj. kr. mer än vad propositionen beräknas medföra i inkomstbortfall.

Mot bakgrunden av de levnadskostnadsstegringar, som ägt rum sedan senaste ortsavdragshöjningen beslöts 1952, framstår en ytterligare höjning som utomordentligt angelägen. Det förhållandet, att skattesystemet ej längre inkluderar barnavdrag och att någon reell lyftning av barnbidragen hittills ej ägt rum, är ägnat att ytterligare framhäva detta. I sammanhanget kan erinras om den levnadskostnadsundersökning, som socialstyrelsen gjort för år 1952, som utvisade faktiska konsumtionsutgifter på 10 876 kr. för exempelvis tvåbarnsfamiljerna. Härav åtgick till livsmedel 3 943 kr. och till bostad, bränsle och lyse 1 415 kr.

Det är ju sedan gammalt fastslaget, och det erinras också härom i statsskatterevisionens betänkande, att inkomster som inte överstiger vad som oundgängligen erfordras för den skattskyldiges och hans familjs uppehälle, skall vara fria från skatt. "Ortsavdragen har", säger statskatterevisionen, "haft till syfte att garantera ett sådant skattefritt existensminimum." Åtgärderna för att lätta skattetrycket måste därför inriktas på att inom överskådlig tid få till stånd en sådan höjning av ortsavdragen, såväl de statliga som de kommunala, att för gifta och likställda inkomsttagare (ensamstående med försörjningsplikt) i hela landet de första 100 kr. i inkomst per vecka, motsvarande en årsinkomst av 5.200 kr., helt undantas från inkomstbeskattning. För ensamstående utan försörjningsplikt bör höjningen bli liktydig med att de första 50 kr. i inkomst per vecka, motsvarande en årsinkomst av 2 600 kr., blir helt skattefria.

Förutom den verkliga skattelättnad, som detta skulle innebära för de många förvärvsarbetande i små ekonomiska förhållanden, t. ex. löntagare i låglönegrupperna, småbrukare etc., skulle samtidigt rättvisekravet om skattefrihet för folkpensionerna tillgodoses.

Frågan om höjning av de kommunala ortsavdragen har nyligen lagts under utredning och statsmakterna har gjort utfästelser, som får anses bindande, om sådan höjning inom överskådlig tid. Det är angeläget, inte minst med hänsyn till att proposition nr 88 ej tar sikte på höjning

av de statliga ortsavdragen, att båda ortsavdragssystemen därvid behandlas som *ett* frågekomplex och att direktiven för utredningen kompletterades i överensstämmelse härmed. En höjning av enbart de kommunala ortsavdragen, innebärande att de statliga ortsavdragen för överskådlig tid förblir orubbade, måste betecknas som klart otillfredsställande och stridande mot själva begreppet *skattefritt existensminimum*.

Möjligt är att en lyftning av ortsavdragen inom båda systemen, det statliga och det kommunala, till 5 200 resp. 2 600 kr. för hela landet ur kostnadssynpunkt måste ske successivt, exempelvis under en tid av tre år. Det erfordrar självfallet också vissa överväganden med hänsyn till verkningarna inom olika inkomstskikt. Åtskilligt talar för att en höjning av ortsavdragen kombineras med sådana justeringar av skatteskalornas "övre" del att skatteuttaget på stora inkomster förblir oförändrat.

Vad beträffar de större inkomsterna är därtill frågan om inte en viss skattedifferentiering bör införas. Det framstår som obilligt att de medborgare i det allmännas tjänst, som har höga löneinkomster på grund av förtjänstfulla insatser inom vetenskap, undervisning, konst- och kulturlivet, skall beskattas enligt samma grunder som inkomsttagare vilkas inkomster härrör av spekulation eller exploatering av anställd arbetskraft.

Aberopande vad som ovan anförts yrkas,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 88 samt beaktande av vad som i det föregående utvecklats,

1) uttalar att de ortsavdrag, som gäller vid statlig och kommunal inkomstbeskattning, successivt för hela landet och inom en tidrymd av tre år höjs till 5 200 kr. för gift samt ensamstående med försörjningsplikt och till 2 600 kr. för övrig ensamstående;

2) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om sådan komplettering av direktiven för de sakkunniga för höjning av de kommunala ortsavdragen, att förslag i enlighet med vad som yrkats under punkt 1 blir utformat till sådan tidpunkt, att det kan föreläggas 1957 års riksdag för beslut.

Stockholm den 4 april 1956

Gunnar Öhman

Anton Norling